

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 3Co/20/2020
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8116209870
Dátum vydania rozhodnutia: 25. 08. 2020
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Eva Šofranková
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2020:8116209870.1

Uznesenie

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Evy Šofrankovej a členov senátu JUDr. Martina Barana a JUDr. Andreja Radomského v právnej veci žalobkyne: E. D., nar. XX.XX.XXXX, bytom N. XX, XXX XX Prešov, zastúpenej JUDr. Igorom Šafrankom, advokátom, Sov. Hrdinov 163/66, 089 01 Svidník, proti žalovanému: Všeobecná úverová banka, a. s.; skrátený názov VÚB, a. s., Mlynské Nivy 1, 829 90 Bratislava, IČO: 31 320 155, zastúpenému spoločnosťou Beňo & partners, advokátska kancelária, s. r. o., Nám. Sv. Egídia 93, 058 01, o vydanie bezdôvodného obohatenia, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Prešov, č. k. 13C/185/2016 -49 zo dňa 17.12.2019 takto

rozhodol:

I. Zrušuje rozsudok a vracia vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

odôvodnenie:

1. Podanou žalobou sa žalobkyňa domáhala, aby súd uložil povinnosť žalovanému vydať jej bezdôvodné obohatenie vo výške 600,13 eur spolu s príslušenstvom, a to úrokom z omeškania o výške 8,5 % ročne zo sumy 600,13 eur od druhého dňa po dni doručenia žaloby žalovanému a nahradiť trovy konania.

2. Napadnutým rozsudkom súd prvej inštancie rozhodol, cit.:

„Žalobu zamietá.

Žalovaný má nárok voči žalobkyňi na náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o ktorých výške rozhodne súd po právoplatnosti tohto rozsudku samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník.“

3. Právne súd prvej inštancie svoje rozhodnutie odôvodnil ust. § 451 ods. 2, § 451 ods. 1, § 100 ods. 1, § 107 ods. 1 a § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka.

4. Súd prvej inštancie vo svojom rozhodnutí uviedol, že z výsledkov vykonaného dokazovania vyplýva, že žalobkyňa svoje právo na vydanie bezdôvodného obohatenia odvodzuje z poukazu na nedostatok náležitostí písomnej zmluvy o úvere a svoje platby. Z tvrdení žalobkyne i ňou predloženej zmluvy pritom vyplýva, že dotknutá zmluva o spotrebiteľskom úvere bola písomná a podpísaná žalobkyňou, teda žalobkyňa tak jej (vytýkané) znenie (obsah svojho právneho úkonu) poznala už od jej podpisu resp. uzavretia uzavretia (dňa 1.4.2008), a keďže aj posledná transakcia (resp. platba, keďže pri poslednej transakcii išlo o mínusovú položku), ktorá bola v súvislosti s dotknutou zmluvou o úvere vykonaná resp. ktorú žalobkyňa žalovanému uhradila (a na základe ktorej tak bezdôvodné obohatenie najneskôr vzniknúť mohlo), bola uskutočnená ešte dňa 29.4.2015, resp. 21.12.2009, a žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia bola následne podaná po uplynutí viac ako 2, resp. 7 rokov potom (11.5.2016), bola uplatnená po uplynutí premlčacej doby. Jej (eventuálne) právo na vydanie bezdôvodného obohatenia z jej platieb bolo v tom čase už premlčané, a to jednak po márnom uplynutí subjektívnej 2-ročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 1 OZ dňa 21.12.2011 počítanej najneskôr odo dňa jej poslednej úhrady žalobcovi, keď žalobkyňa mala k dispozícii (poznala) všetky skutkové okolnosti

o svojom eventuálnom plnení (bez právneho dôvodu) a mohla tak prvý krát podať žalobu na jeho vydanie, ako aj po márnom uplynutí objektívnej 3-ročnej premlčacej doby podľa § 107 ods. 2 OZ dňa 21.12.2012 počítanej v tomto prípade taktiež odo dňa jej poslednej úhrady, keď k eventuálnemu bezdôvodnému obohateniu z jej úhrad naposledy došlo. Pokiaľ ide o začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia v obdobných veciach, súd prvej inštancie poukázal na rozhodovaciu prax NS SR (čl. 2 ods. 2 a § 220 ods. 2 CSP), podľa ktorej „Oprávnený sa dozvie o vzniku bezdôvodného obohatenia a o tom, kto sa na jeho úkor obohatil vtedy, keď skutočne (preukázateľne) zistí skutkové okolnosti, na základe ktorých môže podať žalobu o vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia, t.j. keď nadobudne vedomosť o rozsahu bezdôvodného obohatenia a o osobe obohateného, a to bez ohľadu na to, že sa o týchto skutočnostiach mohol dozvedieť aj skôr. ... „to, kedy sa oprávnený dozvedel (dospel k záveru), ako jeho nárok vyplývajúci z týchto skutkových okolností možno právne kvalifikovať, nie je pri posudzovaní okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby vôbec relevantné. To znamená, že oprávnený sa dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jeho úkor obohatil (§ 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka), keď získa znalosť tých skutkových okolností, z ktorých je možné vyvodiť zodpovednosť za bezdôvodné obohatenie“ (porovnaj napr. rozhodnutia NS SR sp. zn. 1 Cdo/67/2011, 3 Cdo/169/2017, a 8 Cdo/163/2018). Ako vyplýva z týchto rozhodnutí NS SR, dotýkajúcich sa premlčania práva na vydanie bezdôvodného obohatenia dokonca práve priamo u spotrebiteľov (3 Cdo/169/2017, 8 Cdo/163/2018), tieto závery sa vzťahujú aj na spotrebiteľské spory. Najvyšší súd SR (v rozhodnutí 8 Cdo/163/2018) zdôraznil, že: „Pre záver dozvedieť sa o tom, že došlo k bezdôvodnému obohateniu a o tom, kto ho získal, je vždy rozhodujúce zistenie „skutkového stavu“ (pozn. dovolacieho súdu: teda nie posúdenie jeho právnej kvalifikácie).“ V danom prípade žalobkyňa všetky rozhodujúce skutkové okolnosti, z ktorých bolo možné vyvodiť, že (podľa jej interpretácie) došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto sa na jej úkor obohatil, poznala (mala k dispozícii) a žalobu mohla podať od toho času, keď mala k dispozícii (uzavrela) napadnutú zmluvu a vedela čo a komu (na jej základe) plnila, a keďže poslednou z týchto skutočností (nakoľko vytykané znenie zmluvy mala k dispozícii už predtým pri jej uzavretí) bola jej posledná platba uskutočnená v súvislosti s touto zmluvou (ako plnenie, z ktorého mohlo vzniknúť bezdôvodné obohatenie žalovaného naposledy) dňa 21.12.2009, a žaloba bola podaná viac ako 7 rokov po tom, nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (ak by tu aj bol) je už premlčaný. Žalovaný sa pritom premlčania dovolal, a preto súd už z tohto dôvodu, bez potreby ďalšieho vecného posúdenia práva (keďže podľa § 100 ods. 1 OZ premlčané právo veriteľovi priznať nemožno), musel žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia zamietnuť. Žaloba pritom musela byť zamietnutá aj pre uplynutie objektívnej premlčacej doby. Nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia (odvodzovaný z plnenia žalobkyne uhradeného žalovanému už viac ako 3 roky pred podaním žaloby), bol totiž uplatnený nepochybne dokonca už aj po uplynutí 3 ročnej objektívnej premlčacej doby na vydanie bezdôvodného obohatenia podľa § 107 ods. 2 OZ (po tom čo k nemu eventuálne naposledy došlo). V súvislosti s úvahami o 10 ročnej objektívnej premlčacej dobe (pri eventuálnom úmyselnom bezdôvodnom obohatení), ktorú žalobkyňa odvodzovala len z postavenia žalovaného podnikajúceho v oblasti poskytovania úverov a porušenia spotrebiteľského práva pritom súd odkázal (§ 220 ods. 2 CSP) na rozhodnutie NS SR sp. zn. 1Cdo 238/2017 zo dňa 18.10.2018, podľa ktorého: „... samotné všeobecné skutočnosti (fakty) o profesionálnom podnikateľskom postavení nebankových subjektov v oblasti poskytovania úverov a doterajšia súdna prax týkajúca sa ochrany spotrebiteľov v obdobných prípadoch samé o sebe nemôže bez ďalšieho zakladať nepriamy úmysel nebankového subjektu (veriteľa).“ Aj keď to v tomto prípade priamo rozhodnutie (záväzná) nie je, z vyššie uvedenej rozhodovacej praxe NS SR (ktorá pritom naopak už záväzná nepochybne je) už napokon v obdobnej veci vychádzal aj Krajský súd v Prešove (pod sp. zn. 25Co/84/2018).

5. Výrok o trovách konania odôvodnil súd prvej inštancie ust. § 255 ods. 1 a § 262 ods. 1 a ods. 2 Civilného sporového poriadku. Žalovaný bol v konaní úspešný v celom rozsahu, preto mu súd prvej inštancie voči žalobkyni priznal nárok na plnú náhradu trov konania v rozsahu 100 %, o ktorých výške rozhodne súd samostatným uznesením, pričom zároveň uviedol, že žiadne dôvody, pre ktoré by bolo možné úspešnému žalovanému jemu vzniknuté trovy tohto konania v zmysle § 257 CSP celkom výnimočne nepriznať a žiadať, aby ich znášal sám, strany netvrdili a ani ich súd nezistil.

6. Proti predmetnému rozsudku včas podala odvolanie žalobkyňa, a to čo do oboch jeho výrokov. V odvolaní uviedla, že z odôvodnenia napadnutého rozsudku sa nedá jednoznačne zistiť, ako súd bezdôvodné obohatenie posúdil, či bezdôvodné obohatenie zistil a z akého dôvodu. Z rozhodnutia skôr vyplýva, že súd vychádzal zo zistenia, že žalovaný sa na úkor žalobkyne ani bezdôvodne neobohatil, a preto považuje žalobkyňa napadnutý rozsudok v tomto smere či bezdôvodné obohatenie

vzniklo alebo nie, za nepreskúmateľný. Omyl zásadného významu, ktorého sa súd prvej inštancie dopúšťa pri chápaní inštitútu subjektívnej premlčacej doby a začatia jej plynutia vyplýva z konštrukcie akejkoľvek objektívizácie subjektívnej premlčacej doby. Pre správne posúdenie premlčania je podstatné pochopiť, čo to znamená plynutie premlčacej doby odo dňa, keď sa právo mohlo vykonať po prvý raz v zmysle ust. § 101 Občianskeho zákonníka. Subjektívna premlčacia doba môže začať plynúť kedykoľvek počas plynutia objektívnej premlčacej doby, inak povedané, k subjektívnej vedomosti oprávneného subjektu naplnením predpokladov vedomosti o bezdôvodnom obohatení a osobe, ktorá sa bezdôvodne obohatila, môže dôjsť kedykoľvek v rámci plynutia objektívnej premlčacej doby. Ak oprávnený nadobudne subjektívnu vedomosť o bezdôvodnom obohatení a o tom, kto zaň zodpovedá až po uplynutí objektívnej premlčacej doby, námietke premlčania zo strany povinnej osoby už nedokáže úspešne čeliť. Začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby je viazané na preukázateľnú vedomosť oprávneného o dvoch skutočnostiach. Prvou je vedomosť o bezdôvodnom obohatení. Zákonnodarca nepoužil v hypotéze tohto ustanovenia slovné spojenie dozvedieť sa o proti právnom úkone alebo o skutočnosti, alebo o udalosti, ale výraz dozvedieť sa o bezdôvodnom obohatení a oprávnený tak musí nadobudnúť subjektívnu vedomosť o tom, že ide o konkrétnu majetkovú ujmu určitého druhu a rozsahu, ktorá je vyčísliteľná v peniazoch. Druhou skutočnosťou je subjektívna vedomosť o osobe, ktorá sa na úkor oprávneného obohatila. Pre kategóriu objektívnosti je podstatou jej nezávislosť od ľudského vedomia. Naproti tomu pre kategóriu subjektívnosti je podstatou existencia vo vedomí, závislosť od vedomia, získanie vedomostí. Objektívna premlčacia doba plynie pri bezdôvodnom obohatení od naplnenia skutkovej podstaty bezdôvodného obohatenia. Subjektívna premlčacia doba plynie od vtedy, kedy ten, na úkor koho bolo bezdôvodné obohatenie získané skutočne zistí, že môže podať žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia, a to bez ohľadu na to, že sa o tom mohol dozvedieť skôr. V spotrebiteľských veciach tak ide o získanie vedomosti o tom, že spotrebiteľ nemal platiť, nie o tom, že platil. Nie je pritom rozhodujúce, že oprávnený mal možnosť dozvedieť sa potrebné skutočnosti už skôr (rozsudok NS SR sp. zn. 3Cdo 145/2004). Inak povedané, pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie práva na vydanie bezdôvodného obohatenia sa vyžaduje skutočná a preukázaná, nielen predpokladaná, vedomosť oprávneného. Vedomosť je stav mysle, keď si človek niečo uvedomuje, pozná a chápe, čo je závislé na individuálnych schopnostiach a danostiach tohto jednotlivca, je to výsledok poznávacieho procesu ako myšlienkového činnosti, nielen objektívnej existencie javu. Žalobkyňa uviedla, že nevedela, že platby, ktoré od nej žalovaný prijal nad výšku istiny, prijíma protizákonne. Žila v omyle, že žalovaný tieto platby prijíma v súlade so zákonom a tento omyl spôsobil žalovaný porušením spotrebiteľského práva, pričom mu verila, že pri poskytovaní úveru postupuje s náležitou odbornou starostlivosťou bezo zbytku podľa zákona. Až od združenia na ochranu spotrebiteľov sa dozvedela, že žalovaný od nej prijal platby v rozpore so zákonom a že jej predložil na podpis formulárovú spotrebiteľskú zmluvu, ktorá v rozpore so zákonom vytvárala dojem, že na platby, na ktoré podľa zákona právo nemal, právo má. Až získaním vedomostí o týchto skutočnostiach prichádzalo u nej do úvahy podanie žaloby a až od tohto momentu mohla začať plynúť subjektívna premlčacia doba. Rozhodujúcou vedomosťou je preto získanie vedomostí a skutočností, že platiť nemala, nie vedomosť o tom, že platila v presvedčení, že platiť mala. Začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby je preto na rozdiel od úvah súdu prvej inštancie závislé len na subjektívnej, teda vedomostnej zložke poznania žalobkyne o skutočnostiach, že môže podať žalobu. Ide o to, že časový okamih vzniku premlčacej doby je zhodný s okamihom vzniku tzv. žalobného práva (okamih zrodu žaloby, actio nata), ide o deň, v ktorý oprávnený mohol po prvýkrát úspešne uplatniť žalobu na ochranu svojho subjektívneho práva na súde. To predpokladá vedomosť oprávneného o skutkových okolnostiach vzniku actio nata. Ak oprávnený nevie o tom, že mu vzniklo žalobné právo, nemohol nastať okamih vzniku žalobného práva. Samozrejme, nejde o bezhraničnú dobu, ale o dobu limitovanú objektívnou premlčacou dobou. Pre vzťah objektívnej a subjektívnej premlčacej doby je charakteristické, že ich plynutie je komplementárne. To znamená, že okamih, v ktorom mohol oprávnený subjekt uplatniť právo po prvýkrát (tzv. actio nata), sa zásadne definuje momentom momentom subjektívnej vedomosti oprávnenej osoby. Od tohto okamihu začína plynúť dvojročná premlčacia doba na uplatnenie práva na súde, ktorá plynie v rámci doby objektívnej a tá začína plynúť bez ohľadu na vedomosť oprávneného od momentu udalosti, ktorá spôsobuje bezdôvodné obohatenie. Zákon vyžaduje dokonanie stavu vedomia oprávneného reálnym nadobudnutím vedomostí o definovaných skutočnostiach. Nestačí teda možnosť, či pravdepodobnosť získania tejto vedomosti, oprávnený musí uvedenými vedomosťami reálne disponovať. Žalobkyňa v odvolaní uviedla, že vedieť komu zaplatila, kedy a koľko neznamená, že vie, že platila nedôvodne, že sa veriteľ na jej úkor bezdôvodne obohatil. Zákon na začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby nevyžaduje, aby ako žalobkyňa získala len vedomosť o kvalite týchto skutočností, že sa stali, ale aj o ich kvantite, že došlo k porušeniu mojich práv a k bezdôvodnému obohateniu a môže ako žalobkyňa podať žalobu. Túto

skutočnosť si ako žalobkyňa musí uvedomovať, nestačí, že táto skutočnosť objektívne existuje. Na začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby je irelevantná vedomosť o tom, že niečo objektívne existuje, podstatná je vedomosť o tom, či to, čo existuje je poznanie, vedomosť, to je podstata subjektívnej premlčacej doby a tu bez ohľadu na poznanie právnej kvalifikácie právneho vzťahu, ktorý laik nie právnik spravidla nepozná a ani poznať nepotrebuje a nie je potrebné, aby ktokoľvek oprávnenému právu kvalifikáciu právneho vzťahu vysvetľoval. Súd prvej inštancie pri svojich úvahách úplne vynechal obsah pojmu subjektívny. Úvahy súdu prvej inštancie, že od podpísania zmluvy, resp. od prvej splátky istiny ako žalobkyňa vedela, že po splatení istiny bude dodávateľ bezdôvodne obohacovať sú absurdné, nelogické a priečiace sa zdravému rozumu. Rovnako tak pôsobí konštrukcia súdu prvej inštancie, že spotrebiteľ vie, že nemá platiť a napriek vedomosti, že sa dodávateľ na jeho úkor obohacuje, naďalej platí. Jediným logickým a rozumom prijateľným vysvetlením je vysvetlenie, že spotrebiteľ platí, lebo nevie o tom, že nemá platiť. Zároveň žalobkyňa poukázala na judikatúru, a to rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky 2Cz/35/77 zo 17.02.1978, v ktorom sa okrem iného uvádza, že len „ak oprávnený vie o tom, že na jeho úkor sa niekto neoprávnené obohatil, môže uplatniť svoje právo a ešte osobitne zdôraznila žalobkyňa: „vie, že môže uplatniť právo.“ Zároveň poukázala na uznesenie Najvyššieho súdu Českej republiky 33Odo/528/2006, 3 Odo/306/2005, 21Cdo/3433/2008, ako aj rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS/413/2013. Z týchto vyplývajú presne opačne závery, aké ohľadne začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby urobil konajúci súd prvej inštancie. Aj Ústavný súd sa stotožnil so závermi všeobecných súdov, že nie z objektívnych skutkových okolností spočívajúcich vo vyplatení peňazí predstavujúcich bezdôvodné obohatenie, sa oprávnený dozvedel o začatí plynutia subjektívnej premlčacej doby, ale až od podania trestného oznámenia. Na preukázanie mylných úvah súdu prvej inštancie týkajúcich sa výkladu, obsahu, pojmu subjektívny pri inštitúte subjektívnej premlčacej doby poukázala žalobkyňa na rozsudok Najvyššieho súdu ČR sp. zn. 25Cdo/3306/2007 z 30.09.2009. Ďalším jednoznačným popretím názoru súdu prvej inštancie o objektivizácii subjektívnej premlčacej doby je aj rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 25Cdo/2581/98 z 31.08.2000, rovnako tak rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 33Cdo/766/2002 z 27.03.2003 a sp. zn. 33Cdo/3003/99 z 25.04.2001. Na to, aby oprávnenému začala plynúť subjektívna premlčacia doba, musí sa dozvedieť, že došlo k bezdôvodnému obohateniu. Zo slovného spojenia „keď sa oprávnený dozvie, že došlo k bezdôvodnému obohateniu“ vyplýva, že existuje stav, keď oprávnený nevie o tom, že bezdôvodné obohatenie existuje a stav, keď sa o existujúcom bezdôvodnom obohatení oprávnený dozvie. Inak povedané, existuje stav, keď spotrebiteľ platí, lebo nevie, že má platiť, resp. nevie, že nemal platiť a stav, keď sa spotrebiteľ dozvie, že nemá platiť, resp., že nemal platiť. Samotná vedomosť len o tom, že spotrebiteľ platí, resp. platil, nemôže mať bez vedomosti o bezdôvodnom obohatení žiaden vplyv na začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby. Čo sa týka mylných názorov súdu prvej inštancie o objektivizácii začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby, poukázala žalobkyňa aj na aktuálne rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 1Cdo/238/2017 z 18.10.2018. Zároveň poukázala aj na uznesenie Ústavného súdu SR sp. zn. I ÚS/430/2018 z 05.12.2018, kde Ústavný súd sa stotožnil z hľadiska ochrany základných práv s názorom okresného súdu a krajského súdu, že subjektívna premlčacia doba na vydanie bezdôvodného obohatenia začala plynúť spotrebiteľovi od chvíle, keď sa od združenia na ochranu spotrebiteľov dozvedel o bezdôvodnom obohatení a zároveň Ústavný súd akceptoval aj desaťročnú premlčaciu dobu na vydanie bezdôvodného obohatenia. V tomto rozhodnutí Ústavný súd uviedol, že krajský súd ústavne akceptovateľným a udržateľným spôsobom objasnil skutkový základ vecí a aplikáciu právnej úpravy, ktorá nie je v rozpore s jej zmyslom a účelom. Osobitne žalobkyňa poukázala na zjednocujúce stanovisko občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Krajského súdu v Prešove zo dňa 20.02.2018, v ktorom je uvedené, že za rozhodujúce pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby pre uplatnenie práva na vydanie plnenia z bezdôvodného obohatenia podľa § 107 ods. 1 Občianskeho zákonníka treba považovať deň, kedy sa oprávnený v konkrétnom prípade dozvie o tom, že na jeho úkor došlo k bezdôvodnému obohateniu a kto ho získal. Vyžaduje sa skutočná, nielen predpokladaná vedomosť oprávneného o skutkových okolnostiach zakladajúcich bezdôvodné obohatenie a ktoré sú predpokladom uplatnenia práva na súde. Čas, kedy spotrebiteľ plní je významný na účely objektívnej premlčacej doby, nemožno ho bez ďalšieho spájať so začiatkom subjektívnej premlčacej doby len s poukazom na povinnosť poznať právo. Každý, a teda aj spotrebiteľ je povinný poznať právo, no žiadny spotrebiteľ nemá povinnosť vedieť právo aj aplikovať. Tvrdenie spotrebiteľa o skutočnosti, na základe ktorej sa dozvedel o vzniku bezdôvodného obohatenia, však aj spotrebiteľ musí preukázať a súd v súvislosti s tým umožní dodávateľovi použiť jeho procesné prostriedky. Zároveň, čo sa týka desaťročnej premlčacej lehoty, žalobkyňa uviedla, že Najvyšší súd v uznesení sp. zn. 1Cdo/238/2017 poskytuje návod na aplikáciu desaťročnej objektívnej premlčacej doby pri úmyselnom bezdôvodnom obohacovaní sa veriteľov na úkor spotrebiteľa. Podstata

aplikácie desaťročnej premlčacej doby spočíva v tom, že v dobe prijatia nezákonnej platby dodávateľ prijal platbu, o ktorej vedel, že ju získava na úkor spotrebiteľa ako bezdôvodné obohatenie, a to aj v prípade, ak by sa pripustilo, že v dobe uzatvorenia vadnej zmluvy ešte tento úmysel priamo nemusel mať. V každom prípade, prijatím platby tvoriacej bezdôvodné obohatenie sa úmysel dodávateľa získať bezdôvodné obohatenie prejavil a naplnil jeho konaním, keď prijal a ponechal si platbu, ktorá mu bola vyplatená bez právneho dôvodu. Obchodník profesionál vedel, že mu bola platba vyplatená v rozpore so zákonom a napriek tomu si platbu ponechal. Chcel platbu prijať a prijal ju a vediac, že je to platba prevyšujúca spotrebiteľovi poskytnutú sumu a nepatrí mu z dôvodu bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru, prípadne z dôvodu neplatnosti úverovej zmluvy. Objektívna desaťročná premlčacia doba na premlčanie bezdôvodného obohatenia, preto začína plynúť prijatím každej takejto nedôvodne prijatej platby od momentu, kedy ju veriteľ od spotrebiteľa prijal. Konanie subjektu, ktorý dlhodobo a opakovane poskytuje spotrebiteľské úvery na základe vadných zmlúv sa nedá hodnotiť inak ako úmyselné konanie vedúce k bezdôvodnému obohateniu. Ďalším dôkazom o úmysle veriteľa bezdôvodne sa na úkor spotrebiteľa obohacovať prijímaním platieb od spotrebiteľa po splatení spotrebiteľovi poskytnutej sumy, je prijímanie takýchto platieb po splatení poskytnutej sumy v dobe, keď už veriteľovi je známa judikatúra k bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru a k neplatnosti spotrebiteľských zmlúv, a to nielen týkajúca sa iných podnikateľských subjektov poskytujúcich spotrebiteľské úvery, ale aj vo veciach v ktorých bol sám stranou takéhoto konania. Nemôžu byť preto žiadne rozumné pochybnosti o tom, že žalovaný sa na úkor žalobkyne obohatil úmyselne, a preto na posúdenie premlčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia je potrebné aplikovať desaťročnú objektívnu premlčaciu dobu. Na podporu odvolania poukázala žalobkyňa aj na najnovšie odvolacie rozhodnutia tunajšieho súdu, a to sp. zn. 5Co/153/2018 zo 16.04.2019, 19Co/149/2018 z 30.05.2019, ako aj sp. zn. 3Co/43/2018 zo dňa 07.06.2018.

7. Odvolanie žalobkyne bolo zaslané žalovanému, ktorý však písomné vyjadrenie k podanému odvolaniu žalobkyne nepodal.

8. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“), príslušný na rozhodnutie o odvolaní podľa ust. § 34 a zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“), v zmysle zásad ust. § 470 ods. 1 a 2 CSP, vzhľadom na včas podané odvolanie preskúmal napadnutý rozsudok, ako aj konania mu predchádzajúce v zmysle zásad vyplývajúcich z ust. § 379 a nasl. CSP bez nariadenia pojednávania (§ 380 CSP a contrario) a dospel k záveru, že odvolanie žalobkyne je dôvodné.

9. V odvolacom konaní z dispozičnej zásady vyplýva, že odvolací súd vec prejedná v medziach, v ktorých sa odvolateľ domáha prieskumu určením rozsahu napadnutia rozhodnutia súdu prvej inštancie. Odvolateľ nielen vymedzuje to, ohľadne akých výrokov rozhodnutia súdu prvej inštancie nastal suspenzívny účinok odvolania, ale súčasne stanoví medze, v ktorých je odvolací súd oprávnený a povinný rozhodnutie súdu prvej inštancie preskúmať.

10. Odvolací súd v odvolacom konaní posúdil relevantnosť konkrétnych odvolacích dôvodov v kontexte s namietanými vadami postupu súdu prvej inštancie, a to či súd prvej inštancie na zistený skutkový stav správne a v úplnosti aplikoval príslušné právne predpisy, či riadne svoje rozhodnutie odôvodnil, to všetko s prihliadnutím na to, že v odôvodnení rozhodnutia nemusí byť daná odpoveď na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní (ÚS SR II. ÚS/78/05).

11. Súd prvej inštancie sa čo do vydania bezdôvodného obohatenia zaoberal vznesenou námietkou premlčania žalovaným. Súd prvej inštancie neakceptoval tvrdenie, že žalobkyňa sa o bezdôvodnom obohatení žalovaného dozvedela na základe prehlásenia Združenia na ochranu občana spotrebiteľa HOOS, a to konkrétne z prehlásenia zo dňa 18.02.2016, nachádzajúceho sa ako listinný dôkaz na č. I. 6 súdneho spisu, a to z toho dôvodu, že toto tvrdenie podľa názoru súdu prvej inštancie nemá žiaden vplyv na plynutie premlčacej doby. Podľa názoru súdu prvej inštancie z tvrdení žalobkyne a ňou predloženej zmluvy vyplynulo, že dotknutá zmluva o spotrebiteľskom úvere bola podpísaná a bola písomná, teda žalobkyňa tak jej znenie a obsah poznala už od jej podpisu, resp. jej uzavretia dňa 01.04.2008. Keďže aj posledná transakcia, kde sa jednalo o plusovú položku bola vykonaná dňa 21.12.2009, žaloba o vydanie bezdôvodného obohatenia bola podľa názoru súdu prvej inštancie podaná po uplynutí viac ako dvoch, resp. siedmich rokoch, teda dňa 11.05.2016 a bola uplatnená po uplynutí premlčacej doby. Právo na vydanie bezdôvodného obohatenia z platieb žalobkyne bolo podľa názoru súdu prvej inštancie v tom čase už premlčané, a to jednak po márnom uplynutí subjektívnej dvojročnej premlčacej doby podľa §

107 ods. 1 Občianskeho zákonníka, a to konkrétne dňa 21.12.2011 pričom tento dátum pripadá na deň poslednej úhrady. Keďže žalobkyňa mala k dispozícii a poznala všetky skutkové okolnosti o svojom eventuálnom plnení bez právneho dôvodu a mohla tak prvýkrát podať žalobu na jeho vydanie a zároveň aj po márnom uplynutí objektívnej trojročnej premlčacej doby podľa ust. § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka, a to konkrétne dňa 21.12.2012 počítanej v danom prípade podľa názoru súdu prvej inštancie taktiež odo dňa poslednej úhrady, keď k eventuálnemu bezdôvodnému obohateniu z jej úhrad naposledy došlo. S týmto názorom odvolací súd nesúhlasí. Je pravdou, že každý je povinný poznať právo, ale podľa názoru odvolacieho súdu, ktorý bol konštatovaný aj v iných rozhodnutiach, nikomu nemožno nanútiť povinnosť, aby toto právo vedel aj správne aplikovať. Zákon pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby predpokladá to, kedy sa dotknutá osoba dozvedela o bezdôvodnom obohatení a kto ho získal, nie, teda čas odkedy sa dozvedieť mala a mohla s poukazom na to, že mala poznať právo. Právny poriadok slova vedieť, mal a mohol, pritom obsahuje v iných prípadoch, no na účely začiatku premlčacej doby ich nestanovil. Podľa názoru odvolacieho súdu dôležité je to, kedy sa žalobkyňa dozvedela, že plniť nemala a nie to, že plnila ako uviedol súd prvej inštancie. Podľa názoru odvolacieho súdu, pre začatie plynutia subjektívnej doby je rozhodujúce poznanie skutkových okolností, a to nielen zo zmluvy, ale okolnosti z porušenia práva. Teda v konkrétnom prípade z bezdôvodného obohatenia, teda okolnosti, že došlo k porušeniu zákona o výške bezdôvodného obohatenia a príčinnej súvislosti medzi prvými dvoma okolnosťami. Teda nepostačujú pochybnosti, ale je dôležité dozvedieť sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia. Podľa názoru odvolacieho súdu sa javí pokiaľ z dokazovania nevyplývajú nové skutočnosti, že žalobkyňa sa skutočne dozvedela o tom, že sa žalovaný na jej úkor bezdôvodne obohatil až od Združenia HOOS, a to konkrétne dňa 18.02.2016, kedy bola informovaná o tom, že zmluva nemá náležitosti predpísané zákonom a obsahuje neprijateľné zmluvné podmienky tak, ako to žalobkyňa tvrdila v žalobe a zároveň aj v odvolaní. Pravidlám formálnej logiky zodpovedá názor žalobkyne, ktorý vyslovila v odvolaní, že nevedela, že platby, ktoré od nej žalovaný prijal nad výšku istiny, od nej prijíma protizákonne. Žila v omyle, že žalovaný tieto platby prijíma v súlade so zákonom a tento omyl spôsobil žalovaný porušením spotrebiteľského práva, pričom sama verila tomu, že pri poskytovaní úveru postupuje s náležitou starostlivosťou bezo zbytku podľa zákona. Odvolací súd súhlasí s názorom žalobkyne, ktorý uviedla v odvolaní, že pri akceptovaní výkladu prijatého súdom prvej inštancie by bolo rozlišovanie premlčacej doby na objektívnu a subjektívnu nadbytočné. Začatie plynutia subjektívnej premlčacej doby je podľa názoru odvolacieho súdu závislé nielen na subjektívnej, teda vedomostnej zložke poznania oprávneného o skutočnostiach, že môže podať žalobu. Toto vedomie však musí nastať a žaloba musí byť podaná v objektívnej premlčacej dobe. Táto môže byť trojročná, ale aj desaťročná tak, ako to ustanovuje § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie uzavrel, že pokiaľ malo na strane žalovaného vzniknúť bezdôvodné obohatenie na základe neplatných náležitostí zmluvy o úvere, toto si mala žalobkyňa uplatniť odo dňa vyplatenia finančných prostriedkov zakladajúcich vznik nároku podľa ust. § 451 Občianskeho zákonníka. Všetky platby realizované žalobkyňou boli uskutočnené viac ako dva roky, dokonca viac ako tri roky pred podaním žaloby. V niektorých prípadoch podľa názoru súdu prvej inštancie až sedem rokov. Preto súd prvej inštancie uzavrel, že je nepochybné, že nárok žalobkyne je premlčaný. K úmyslu o bezdôvodnom obohatení súd prvej inštancie uviedol, že úmysel na strane žalovaného bol žalobkyňou tvrdý, nie však preukázaný. Citujúc iné rozhodnutia odvolacích súdov, resp. rozhodnutia Najvyššieho súdu 1Cdo/67/2011, 3Cdo/169/2017, 8Cdo/163/2018, 1Cdo/238/2017 a 25Co/84/2018, súd prvej inštancie uzavrel, že pre možnosť súdu konštatovať vedomostnú zložku úmyslu žalovaného, by bolo nutné v každom konkrétnom prípade s poukazaním na okolnosti uzavretej úverovej zmluvy preukázať, že žalovaný skutočne vedel alebo aspoň bol uzročený s tým, že sa na úkor dlžníka bezdôvodne obohacuje. Odvolací súd súhlasí s názorom žalobkyne, že úmysel žalovaného získať bezdôvodné obohatenie sa prejavil a naplnil jeho konaním, keď prijal a ponechal si platby, ktoré boli vyplatené bez právneho dôvodu. Teda žalovaný vedel, že sú to platby prevyšujúce istinu z dôvodu bezúročnosti a bezpoplatkovosti úveru. U žalovaného ako obchodníka platí nevyvrátená domnienka, že pozná zákon ako profesionál. Zákon poznať musí, lebo je to jeden z jeho pracovných nástrojov a na rozdiel od žalobkyne ako spotrebiteľky aj vie, ako má s právom naložiť, teda ho aj konkrétne aplikovať. Súd prvej inštancie konštatoval, že žalobkyňa neuniesla dôkazné bremeno ohľadne zavinenia žalovaného vo forme úmyselného bezdôvodného obohatenia a zároveň, že sa nárok premlčal subjektívnej i objektívnej premlčacej lehote, pričom na aplikáciu objektívnej premlčacej desaťročnej lehoty nevidel relevanciu. S týmto názorom, tak ako už odvolací súd uviedol vyššie, nemožno súhlasiť.

12. Vo vzťahu k uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 1Cdo/238/2017 zo dňa 18.10.2018 odvolací súd konštatuje, že s týmto sa aj vzhľadom na vyššie uvedené argumenty nemôže stotožniť a odkláňa sa od právneho názoru v ňom vysloveného. Podľa názoru odvolacieho súdu je

nemysliteľné, aby dôkazné bremeno ohľadne preukázania úmyslu dodávateľa bezdôvodne sa obohatiť, zaťažovalo spotrebiteľa. Na tomto mieste odvolací súd poukazuje aj na rozsudok Súdneho dvora Európskej únie vo veci C -449/13, v ktorom sa okrem iného uvádza, cit.: „Ustanovenia Smernice Európskeho parlamentu a Rady 2008/48/ES z 23. apríla 2008 o zmluvách o spotrebiteľskom úvere a o zrušení Smernice Rady 87/102/EHS sa majú vyladať v tom zmysle, že jednak bránia vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej dôkazné bremeno nesplnenia povinností upravených v článkoch 5 a 8 Smernice 2008/48 zaťažuje spotrebiteľa.“

13. Zároveň odvolací súd poukazuje na svoje rozhodnutie v senáte 3Co, a to konkrétne na rozhodnutie 3Co/43/2018 - 129 zo dňa 07.06.2018, v ktorom sa okrem iného uvádza, cit.: „ Je úplne logické sa domnievať, že spotrebiteľia by asi sotva platili, ak by mali vedomosť, že platiť nemali. Nie sú však chránení neobmedzenú dobu, ale kým im neuplynie objektívna premlčacia doba, ktorá začína plynúť bez ohľadu na to, či sa dozvedeli o bezdôvodnom obohatení a o tom, kto sa na ich úkor obohatil. Viaceré sudy posudzujú začiatok subjektívnej premlčacej doby už od času, kedy spotrebiteľ plní s odôvodnením, že má poznať právo, a preto už v tomto čase sa spotrebiteľ dozvedá o bezdôvodnom obohatení. Odvolací súd sa s týmto názorom nestotožňuje. Každý je povinný poznať právo, no nikomu nemožno nanútiť povinnosť, aby toto právo vedel aj správne aplikovať. Zákon pre začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby predpokladá to, aby sa dotknutá osoba dozvedela o bezdôvodnom obohatení a aj to, kto ho získal. Nie teda čas, odkedy sa dozvedieť mala a mohla s poukazom na to, že má poznať právo. Právny poriadok slova „vedieť, mal a mohol“ pritom obsahuje v iných prípadoch, no na účely začiatku premlčacej doby ich nestanovil. Existuje preto obava, že nedôsledným výkladom zákonného termínu „dozvie sa“, potiera rozdiel medzi objektívnou a subjektívnou dobou. Najzávažnejšie negatívne následky by nastali v prípade rozumovo menej vyspelých osôb, ktorým by sa nanútila povinnosť poznať aplikáciu práva bez ohľadu na úroveň ich mysle (OGH 3Ob/592/77 „na slabomyseľnosť podľa § 879 ABS 2Z/4ABGB je potrebný menší stupeň slabosti mysle, ako taký, ktorý má za následok nesvojprávnosť“). Inými slovami povedané, nemožno prikázať všetkým bez rozdielu na úroveň mysle byť „advokátom“, aj keď ani u advokátov nemožno vylúčiť, že sa o bezdôvodnom obohatení dozvedia až odstupom času po vykonaní plnenia. Relevanciu má teda to, odkedy sa dotknutá osoba dozvie, že plniť nemala a nie že plnila. Ako vyplýva z početných rozhodnutí súdov pre začiatok plynutia subjektívnej doby je rozhodujúce poznanie skutkových okolností (ani nie tak právneho posúdenia), no okolností nie zo zmluvy, ale okolností z porušenia práva, v danom prípade z bezdôvodného obohatenia (okolnosť, že došlo k porušeniu zákona, o výške bezdôvodného obohatenia a príčinnej súvislosti medzi prvými dvoma okolnosťami). Zdá sa teda, že nepostačujú pochybnosti, ale „dozvedenie sa“ o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia.“

14. V doterajšom konaní sa súd prvej inštancie nevyrovnal s inými právoplatnými súdnymi rozhodnutiami v obdobných spoločenských vzťahoch, ako je prejednávaná vec a konanie viedol v zásadnom odklone od správneho právneho posúdenia veci s dopadom na procesné strany a ich právo na ich spravodlivý proces. Táto skutočnosť je aj dôvodom pre zrušenie rozsudku a vrátenie veci na ďalšie konanie a nové rozhodnutie podľa ust. § 389 ods. 1 písm. b) CSP.

15. Úlohou súdu prvej inštancie v ďalšom konaní bude priznať princípu ochrany slabšej zmluvnej strany právnu silu ústavného princípu, poukazujúc na rozhodnutie Ústavného súdu Slovenskej republiky I. ÚS/430/2018 - 17 zo dňa 05.12.2018 s poukazom na skutočnosť, že v judikatúre Ústavného súdu už bola ochrana slabšej zmluvnej strany posúdená ako princíp ústavnoprávneho významu, ktorým sa orgány verejnej moci majú v aplikačnej praxi povinnosťou riadiť. Tento princíp je zvlášť akceptovaný v oblasti právnych vzťahov špecifického charakteru, akými sú spotrebiteľské zmluvy, vzťahy vyplývajúce z pracovného, zmenkového či nájomného práva. Cieľom takýchto rozhodnutí je nahradiť formálnu rovnosť zmluvných strán rovnosťou materiálnou. Od vstupu Slovenskej republiky do Európskej únie sa zásada účinnej ochrany spotrebiteľa premieta aj do slovenského právneho poriadku, v ktorom je jeho právnym základom ustanovenie zmluvy o fungovaní Európskej únie a článok 38 Listiny základných práv Európskej únie prenášané celým radom smerníc. Zároveň bude povinnosťou súdu prvej inštancie umožniť stranám sporu využiť svoje procesné práva v súvislosti s odvolacím súdom prejavým názorom na začiatok plynutia premlčacej doby, dať žalobkyňi priestor uviesť a preukázať, kedy sa o bezdôvodnom obohatení skutočne dozvedela. Nanovo posúdiť subjektívnu premlčaciu dobu od momentu, kedy sa žalobkyňa dozvedela o relevantných skutkových okolnostiach pre podanie žaloby, a teda o skutku nie zo zmluvy, ale o skutku z porušenia práva, a zároveň o všetkých skutkových zložkách bezdôvodného obohatenia. Teda nielen o pochybnostiach o tom, čo žalobkyňa tušila, ale o skutočnej, nie predpokladanej vedomosti o skutku z porušenia práva. Zároveň je súd prvej inštancie povinný rešpektovať právny názor odvolacieho

súdu k aplikácii desaťročnej objektívnej premlčacej lehoty. Zároveň bude dôležitý výsluch žalobkyne na tvrdenie o čase, kedy sa o skutkových okolnostiach bezdôvodného obohatenia dozvedela. Zároveň bude dôležité vytvoriť procesný priestor aj pre procesnú obranu žalovaného k tvrdeniu žalobkyne a predloženým dôkazom. Súd prvej inštancie nanovo rozhodne o trovách prvoinštančného, ako aj o trovách odvolacieho konania (§ 396 CSP).

16. Súd prvej inštancie je viazaný právnym názorom odvolacieho súdu (§ 391 ods. 2 CSP).

22. Rozhodnutie bolo prijaté senátom Krajského súdu v Prešove v pomere hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods.2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom.

Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).